

ניוזלטר חודש מרץ 2024 -

המכון הסוציולוגי לחקר הקהילות

המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה-אוניברסיטת בר אילן

רקע על המכון

המכון לחקר הקהילות החל את פעילותו בשנה"ל תשפ"ד בראשית ינואר 2024 ולאת כג'אל אלמחמת "חורבות ברזל" אשר הכריזו עלינו ארגוני הטרור מהדרום ומהצפון, וזו אלף הסיבה לדחיית הכנס לכבודו של פרופ' שמואל טריגנו שהיה אמור להתקיים בחודש נובמבר 2023. אנו שמחים לבשר על כניסתם לפעילות אקדמית מחקרית של ד"ר חנה סררו כעמיתת מחקר במכון לחקר הקהילות. חנה סררו פעלה ביחד איתנו במכון אשתקד וסייעה רבות בעיצוב פעילות "המכון בתחום הפרנקופוני. את עבודת הדוקטורט היא כתבה בנושא קריאות מקראיות במשנתו של אנדרה נהר".

· המכון מקיים שיתוף פעולה גם עם המכון לחקר העולם הספרדי מפריז, אנו בוחנים אפשרות להתרגום לצרפתית של האסופה "עשה ע"י המכון הצרפתי וחוקר מטאמו יקח חלק בעבודת הסדנה של המכון.

סדנת מחקר "שייכות חוצת מיקומים בעולם הפרנקופוני: זהות, שפה ותרבות"

פרופ' שמואל טריגנו היה מרצה אורח בסדנת הפתיחה. בהרצאת הפתיחה הוא סקר את יחסי הגומלין בין הרפובליקה הצרפתית והיהודים במאות ה-20 וה-21.

בסדנה השניה הרצה פרופ' דוד בנון, על המעבר של דור הפילוסופים הצרפתים מפריז לירושלים, ואלו שמענו את הרצאתה של הדוקטורנטית דנה אבריש, שהרצתה על האומנות והאדריכלות של בתי הכנסת של היהודים בארוקו בעת החדשה. פרופ' יוסף שרייט הרצה בסדנה השלישית על אסכולת פריז, ברלין וירושלים וחלקה של משנתו של מניאו באסכולה זו. ד"ר יעל דוד הרצתה על משפחת פרופ' אנדרה נהר מטראסבורג ועל ההשפעה של הכריחה לנגב צרפת (פרובנס) בעקבות מלחמת העולם השניה. אנו נקיים 2 סדנאות נוספות עד לסיום שנת לימודים זו.

כנס לכבוד פרופ' שמואל טריגנו

ב-4 באפריל 2024, אנו נקיים בע"ה יום עיון לכבודו של פרופ' שמואל טריגנו. כיום זה ירצו חוקרים ומרצים מהאוניברסיטאות השונות בישראל וידונו ביצירה הרוחנית שנכתבה על ידי טריגנו במשך 40 שנה בצרפת וכישראל. באסגרת יום העיון תערך ההשקה של הארכיון של טריגנו, שניתן בתרומה על ידי אספריית האוניברסיטה. יום עיון זה מאורגן על ידי המכון וכחשותו של רקטור האוניברסיטה. שתפות לכנס זה מחלקות רבות מהאוניברסיטה: מערך הספריות של האוניברסיטה, המחלקות להיסטוריה, לפילוסופיה ולחינוך, וכראשן המחלקה לסוציולוגיה ואתנרפולוגיה שמכוונן חוסה בצ'לה. אנו תקווה שפיק קובץ של הרצאות שיינתנו באסגרת זו כשיתלץ עם הפקולטה לחינוך.

Colloque en l'honneur du Professeur Shmuel Trigano et à l'occasion de l'inauguration de ses archives données à l'Université Bar-Ilan

Le jeudi 25 Adar II 5784
4 avril 2024
Amphithéâtre Feldman, bâtiment 301
Université Bar-Ilan

PROGRAMME

13h00 Accueil du public
Dr Karina Masera (responsable de la bibliothèque de culture française, Bar-Ilan)
Bribe présentation des archives du Professeur Shmuel Trigano

13h30 séance d'ouverture: allocation de bienvenue
sous la présidence du Dr Zohak Dahan (Université Bar-Ilan)

ouverture musicale: Itamar Khami et son ensemble
Professeur Amnon Abeck, Recteur de l'université
Professeur Orly Benjamin, directrice de l'Institut de recherche sociologique des communautés
Dr Oleg Goldin, directrice de l'Association des Bibliothèques et de l'Information
Professeur Immanuel Friedheim, directeur du Département d'histoire juive et du Judaïsme contemporain au nom d'Israël et de Golda Kachitzky
Professeur Zohav Gross, doyenne de la Faculté d'éducation

conférences de remise du prix de reconnaissance au professeur TRIGANO
Professeur Amnon Abeck, Recteur de l'université

14h00 Conférence inaugurale
La création spirituelle de Trigano et sa contribution au monde de la pensée et de l'intelligence juives
Professeur Hanech Ben Paul (Université Bar-Ilan)

14h30 Interimède musical

14h45 Interimède vidéo
Pensée et philosophie
sous la présidence du Professeur Betty Rajtman (Université hébraïque de Jérusalem)
Professeur Havaiva Pedaya, (Université Ben Gourion du Négev)
La philosophie politique juive entre Athènes, Paris et Jérusalem
Professeur Arielezer Rosovik (Université hébraïque de Jérusalem)
Voyage philosophique à la découverte des défilances de l'Occident: le rapport critique de Trigano à la pensée de l'École de Paris

15h30 Interimède musical et pause-café

15h45 Deuxième séance
La Shoah et l'antisémitisme
sous la présidence du Professeur Thierry J. Alcolombrie (Université Bar-Ilan)
Dr Tzviya Frank Waggata (Université Bar-Ilan)

16h00 Trigano et Bevilata: perspective sur le profil des intellectuels juifs d'Algérie
Professeur Zohav Gross (Université Bar-Ilan)

16h15 La mémoire de la Shoah et l'antisémitisme: leur signification dans la réflexion occidentale à l'époque contemporaine dans la perspective du livre de Shmuel Trigano, Les frontières d'Auschwitz

16h30 Questions/Réponses

17h00 Troisième séance
Entre l'expulsion et le départ: le départ des juifs des pays d'Islam
sous la présidence du Dr Shimon Chayan, directeur du Centre Dahan

17h15 Table ronde
Professeur Esther Meir Gilmanstein (Université Ben Gourion du Négev)
Professeur Yaron Harel (Université Bar-Ilan)
Professeur Itamar Shalev (Université hébraïque de Jérusalem)

17h30 Interimède musical et pause-café

18h00 Quatrième séance
Le Judaïsme en transition, entre Orient et Occident
sous la présidence du Professeur Galia Yanoshevsky (Université Bar-Ilan)
Professeur Yacov Charvit (Université Bar-Ilan)
L'émigration et le déracinement d'Algérie en France, au fondement du monde spirituel de Trigano
Professeur Nicolas Leon (Université Bar-Ilan)
La tradition et le traditionalisme sépharade comme défi à la crise idéologique et sociale aujourd'hui en Israël

18h30 Cinquième séance
Toute une vie
sous la présidence de Chalom Benichou, avocat, président de l'Association MORSEL
Dr Gaele Hanna Sereno (Université Bar-Ilan)
Entretien avec Shmuel Trigano

19h00 Conclusion
sous la présidence du professeur Orly Benjamin (Université Bar-Ilan)

19h15 Clôture musicale

19h30 Le colloque se déroulera en hébreu

הזמנה לכנס לכבוד פרופ' שמואל טריגנו
השקת ארכיונו באוניברסיטה

ביום חמישי כ"ה אדר ב' תשפ"ד
20:00-13:00, 4.4.24
אולם פלדמן, בניין 301
אוניברסיטת בר-אילן

13:00 קבלת שנים
סיוע בתעודת המסרים שכתב פרופ' שמואל טריגנו - **בהדרכת ד"ר קרינה חספה**, מערך הספריות והמידע, אוניברסיטת בר-אילן

13:30 מושב פתיחה
י"ד: ד"ר יצחק דהן, המכון הסוציולוגי לחקר קהילות, אוניברסיטת בר-אילן
מחנה מוסיקלית: **איתמר קמאי ולהקה** ברבנות

14:00 הרצאה מרכזית:
פרופ' שמואל אלקב, רקטור אוניברסיטת בר-אילן
פרופ' אורי בנחין, ראש המכון הסוציולוגי לחקר קהילות, אוניברסיטת בר-אילן
ד"ר אולה מרדכי, מנהלת מערך הספריות והמידע, אוניברסיטת בר-אילן
פרופ' עמנואל פרידווייס, ראש המחלקה לתולדות ישראל ויהדות תל אביב, אוניברסיטת בר-אילן
פרופ' חנני גורן, דיקנית הפקולטה לחינוך, מכלל המחקר ועבודת הקהילה של פרופ' שמואל טריגנו - אוניברסיטת בר-אילן

14:30 הרצאה מרכזית:
פרופ' חנני בן גדי, אוניברסיטת בר-אילן
היצירה הרוחנית של טריגנו ותחומיה שלגם הרעם והמחשבה היהודית
אתנולוגיה מוסיקלית

14:30 מושב ראשון: הגות מוסיקלית
י"ד: **פרופ' בני רושמן**, אוניברסיטת העברית
פרופ' חביבה מדיק, אוניברסיטת בן-גוריון
הפילוסופיה המוסיקלית היהודית בין אתנולוגיה, פרוז ודוגמלים
פרופ' אבינועם רוזיק, אוניברסיטת העברית
הסע על קולוסי לחשיפת כשלי המערב תיקתק הביקורתית של פרופ' שמואל טריגנו להטות האסכולה המזרחית

15:30 המסקת קמה ואתנולוגיה מוסיקלית

15:45 מושב שני: שמואל אוקטימוביץ'
י"ד: **פרופ' יהושע לילך וסמברג**, אוניברסיטת בר-אילן
ד"ר יצירה מרגל ו**נודע**, אוניברסיטת בר-אילן
טריגנו ודודידה קאזים לדמותו של האינטלקטואל היהודי פאנלכרייה

17:00 מושב שלישי: גירוש ועריבה
י"ד: **ד"ר שמואל אוחיון**, אוניברסיטת בר-אילן
דב שיח - יציאת היהודים ממוצות האסלאם
פרופ' טעם סילמן, אוניברסיטת העברית
פרופ' אסתר מאיר-פלצמנט, אוניברסיטת בן-גוריון
פרופ' ירון תוראל, אוניברסיטת בר-אילן

17:45 המסקת קמה ואתנולוגיה מוסיקלית

18:00 מושב רביעי: יהדות במעגל - בין מרחב למעגל
י"ד: **פרופ' גלית עושבסקי**, אוניברסיטת בר-אילן
פרופ' יוסף שרביט, אוניברסיטת בר-אילן
עקדת, המדה ועלייה - תחושת מברישת בזיון של פרופ' שמואל טריגנו

19:00 מושב נשימה: חיים בכואל
י"ד: **ערד שלום בנישן**, נשיא מוזיאון (מורשת יהודי אנטיוך)
ד"ר גאל חלה סרור ביצירה עם פרופ' שמואל טריגנו

19:15 דברי סיום:
פרופ' אודלי בנסימין, אוניברסיטת בר-אילן
נעילה מוסיקלית

ההשתתפות בכנס מותנית בהרשמה מראש - לחצו כאן להרשמה
לחצו כאן לטבלה, הבטיחה לכנסים והינה בתפנית תעודה מפורטת, ניתן לחצות בתזמנים הרחוביים.

אסופת מחקרים

בשנה זו, אנו עובדים במרץ כדי לגייס את הכותבים לאסופה. עד כה 10 מחברי הסדנה הביעו את נכונותם להשתתף באסופה ולתת מפרי עטם לאסופה, ואלו העבירו כותרת מאמרם ואת התקציר. אנו מקווים שאקראת סוף השנה נוכל להעביר את קובץ המאמרים לידי ההוצאה לאור לקראת הדפסת האסופה. חברי המערכת של האסופה הם: פרופ' אורלי בנימין, פרופ' זהבית גרוס, ד"ר אביעז מורנו וד"ר יצחק דהן. פרופ' אורלי בנימין ראשת המכון הסוציולוגי לחקר קהילות ופרופ' נסים ליאון ראש המחלקה לסוציולוגיה ולאנתרופולוגיה כתבו יחד את המבוא לאסופה.

פרויקט ז'וליאן לנוצה

ד"ר חנה סררו וד"ר יצחק דהן עובדים על מחקר מיוחד על ארכיון לנוצה, וכן ראיונות איתו המאחר על עבודת שדה זו יצא לאור במסגרת האסופה של המכון לחקר הקהילות. ז'וליאן לנוצה, נושא מחקרנו, נולד בעיר אלג'יר בשנת 1935 למשפחה מסורתית בעלת אוריינטציה צרפתית. דודו השתתף במלחמת העולם הראשונה (1914-1918) כחייל בצבא הצרפתי ונפל בסוף המלחמה. לנוצה עצמו שירת כחייל בצבא הצרפתי במלחמת אלג'יריה בין השנים 1956-1959, ואף היה עד לשריפת בית הכנסת הגדול בעיר אלג'יר.

לנוצה היגר לצרפת בשנת 1961 ומייז בהגעתו מילא תפקידים בקליטת המהגרים מאלג'יריה וכחידוש החיים היהודיים בצרפת. באמצע שנות ה-60, הקים את ארגון יוצאי אלג'יריה בצרפת. בין השנים 1966-1969 היה פעיל ציוני ועסק בעידוד העלייה מצרפת, כאשר קשריו עם ראשי הסוכנות היהודית אריה פינקוס ועוזי נרקיס סייעו במשימה זו. לנוצה הקים את "תור ועלה", חברה באמצעותה הגיעו לארץ מאות מועמדי עלייה כדי לבחון את אפשרויות קליטתם בארץ. לנוצה סייע במרוצת שנות ה-70 בהקמת מרכזי קליטה לעולים מצרפת, והקים את ארגון "UNIFAN" (יוצאי צרפת וזכרון אפריקה בישראל) וכן סייע בהקמת עמותת "ברית עם" שסייעה במלגות לכ-1000 סטודנטים עולים ממרוקו. בין השנים 1976-1986 הוא הוציא לאור בישראל מגזין הצרפתי שנקרא "Israel Hebdo". הוא היה בין מובילי יישובם של עולים צרפתיים בשני מושבים: רמות מאיר וניר חן. באמצע שנות ה-80, הקים עמותה לקליטת של העולים הצרפתיים בנתניה בשם Casifan, והיה בין מקימי בית הכנסת האלג'יראי ריב"ש רשביץ בנתניה, וכאשר כדי לשמר את המנהג, המסורת והליטורגיה של יהודי אלג'יריה. בתחום הכלכלי לנוצה גייס משקיעים בשנות ה-70 וה-80 לבניית בתים וכן להקמת שני בתי מגורים בנתניה.

הארכיון של לנוצה, הנמצא בביתו בנתניה, משתרע בין השנים 1959-2000 וכולל סיכומים, דוחות, צילומים ותמונות של קרוב ל-40 שנה, פרסומים, עיתונים צרפתיים בישראל וצרפת, עיון בשכרונות הצרפתיים שיצאו לאור בישראל על ידי ז'וליאן לנוצה בין השנים 1975-1985 וכן עותק אחד מהגיליונות של העיתון "Israel Hebdo". וכן עיון בחומר ארכיוני של ארגון מוריא"ל בצרפת ובישראל.